

melyek a tudomány-egyetem jog- és államtudományi karán szükségesek.

Zenemű. A Harmonia zeneegylet kiadásában *«Gyermek-élet»* ezimén tíz zongora-darab jelent meg Somogyi Mórtól. Mindenik darab könnyű modorban van írva, a legifjabb zongorázók számára vagy mulattatására. A tíz darab címe: Reggeli ima. Vig történet. Az iskolában. Haza felé. Vigadó. Panasz. Vigasztalás. Este. Mit mesél a nagymama. Jó éjt. — A füzet ára 1 frt.

A kolozsvári nemzeti színház subrenezióját a király fölemelte, egyelőre két esztendőre 10—10 ezer forinttal, a deficit törlesztése végett.

A vidéki magyar színészet. Hivatalosan összeállított kimutatás szerint Magyarországon jelenleg 34 engedélyezett színház működik a vidéken és pedig 30 határozott fizetéses (fixum) és 4 osztályrészes (portió). Ennél a 34 társulatnál van 346 nő és 429 férfi, összesen 775 tag. Ezeket kivül a zenészek és szolgazemélyzet. A 775 tag díjazása társulatonként, a havi kiadásokat számítva, a következő: Lászy Vilmos társulata 1297 frt, Sággy Zsigmondé 685, Kárpáthy György 366, Hubay Gusztáv 435, Mándoky és Beódy 2016, Balogh Alajosé 576, Csóka Sándoré 1840, Gerőfy Andoré 1715, ifj. Bokor Józsefé 630, Bényey Istváné 1023, Balassa Károlyé 1040, Völgyi György 949, Tóth Béláé 955, Sztupa Andoré 880, Krecsányi Ignácé 2463, Szabó Antié 355, Károlyi Lajosé 685, Szigeti Gézáé 375, Gáspár Jenőé 505, Mártonfi Pálé 613, Aradi Gerőé 1918, Szegedi Mihályé 872, Nyéki Jánosé 443, Szeles Józsefé 450, Bánfalvi Béláé 240, Miklósi Gyuláé 835, az aradi egyleté 3160, Jakab Lajosé 1125, Bogoy Alajosé 1893, Polgár Gyuláé 805 frt.

Felekiné jubileuma. Az írók és művészek társasága ünnepélyt készít Felekiné asszonynak, a nemzeti színház jeles művésznőjének tiszteletére, ki huszonöt év óta működik a színészi pályán. Diszes albumban hatvan oly író arcképét gyűjtik össze, kiknek darabjaiban a művésznő játszott; ezenkívül arany babérkoszorút nyujtanak át, melynek egyes leveleire azon városok nevét vésik, a hol Felekiné vendégszerepelt. Az ünnepély nov. 24-én lesz, a művésznő nevenapján.

Képtárlatok a vidéken. A vidéki képzőművészeti társulatok a hazai képzőművészeti társulatokhoz hasonlóan működnek; körülbelül 200 kép van bejelentve. Az első kiállítás november 18-án nyílik meg Székes-Fehérvárott. Utána Debreczen, Kassa, Miskolcz, Kolozsvár, Temesvár s így a többi nagyobb magyar városok következnek. A rendező bizottság még egy felhívást bocsát ki a hazai művészekhez, melyben a beküldési határidő megjelölése mellett újból felszólítja őket a kiállításban való részvételre. A kiállításban résztvevő művészeknek semminemű kiadása nem lesz, a mennyiben a csomagolási és szállítási költségeket teljesen a rendező bizottság fedezi.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A tudományos intézetek és szépirodalmi társaságok a nyári szünet után csak a jövő hóban kezdik meg működésüket. A tudományos akadémia október 2-án tartja első ülését, a Kisfaludy-társaság október 25-én, a Petőfi-társaság pedig okt. 8-án, a történelmi-társulat október 5-én, a filológiai, valamint a földtani társulat is október 4-én, a földrajzi társulat október 15-én, a régészeti társulat október 31-én.

A Petőfi-társaság Pozsonyban. A Petőfi-társaság a télen Pozsonyba rándul, hogy ott a Debreczenben megkezdett felolvasó ciklust folytassa, valamely később kijelölendő pozsonyi jótékony czél javára.

A gömörmezei múzeum-egylet megalakult Rimaszombaton, hol e hó 4-én tartotta első gyűlését, általános részvét közt. Az alispán, Szontagh, gyöngékedése következtében b. Nyáry Jenő elnök, s Fábry János adta elő az egylet célját, és terjesztette elő az alapszabályokat, melyeket el is fogadott a gyűlés. Ennek a belügyminiszteriumhoz való fölterjesztésére, tagok gyűjtésére, alkalmas helyiség keresésére bizottságot alakítottak. Gyűlés után a jelenlevők többsége Felső-Pokorágyon Groó Vilmos tanfelügyelő vezetése alatt ásatást rendezett. Felső-Pokorágyon már több alkalommal urnákat találtak s ez izben is 10—12 urnát, telve égetett csont darabokkal ástak ki, melyek mind az ősi pogány korból valók. A társaság hosszú kocsisoron vonult este a városba vissza.

A gömörmezei régészeti és művészeti kiállítás közérdeklődés közt nyílt meg e hó 4-én Rimaszombaton. A megnyitó beszédet, mely e kiállítás művelődési jelentőségét fejtegette, Szontagh Bertalan elnök tartotta, mire Nyáry Jenő báró Gömörmezei bronzkori leleteiről értekezett. A kiállítás öt termet tölt meg 3000 tárggyal; két teljes termet a régi festmények, kettőt régi fegyverek, edények, pénzek stb. foglalnak el. Különösen kitűnnek b. Nyáry Jenő 300-at meghaladó tárgyai, gr. Andrássy Dénes és Manó családi ereklyéi, özv. János Deák Andrásné által kiállított Ferenczy-féle szoborművek. Érdekes tárgyakat állítottak ki Jolsva város, a Kovács-, Radvánszky-, Borbély-, Bornemisza-, Sándy- és Szentiványi-családok, továbbá a rimaszombati gimnázium, a csetneki evang., a zeherjei református egyház, a kis-honti esperesség, a gömörmezei tanterem-muzeum. Az egész kiállításnak főértékét és becsét azon körülmény kölcsönöz főleg, hogy valamennyi tárgy kizárólag Gömörmezeiből került. Ugyancsak akkor nyílt meg a gömörmezei gazdasági egyesület termény- és gépkiallítása. A megnyitó beszédet az egyesület elnöke Farhas Ábrahám tartotta. A kiállítás általában sikerült. A terménykiállítások sorában van Koburg Fülöp herceg is.

A Kárpát-egylet választmányának utolsó ülésén, melyet Poprádon tartottak, ismét többféle intézkedést tettek utépítések, uti jelzők felállítására. A kárpáti múzeum építése is halad, s az ennek javára rendezendő sorsjátékokra eddig 944 nyereménytárgy érkezett.

Bács-bodrogmezei történelmi társulat alakítása érdekében intéz felhívást Margalits Ede zombori tanár a megye közönségéhez.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Az egyetemi tanév megnyitása, e hó első napján a szokott ünnepélyességekkel ment végbe. Jelen volt Trefort közoktatásügyi miniszter is. Beszédet kettőt tartottak: dr. Apáthy volt rektor, és dr. Jendrassik, az új rektor, ki élesen nyilatkozott a középiskolai rendszer ellen és az egyetemre jövő ifjak elégtelen képzettségéről.

Dr. Apáthy István, a múlt évi rektor, beszédében egybefoglalta az egyetemi év nevezetesebb mozzanatait. A bölcsészeti karnál az eddigi három éves tanfolyam négy évre emeltetett. Az egyetemen oktatással foglalkozott 63 rendes, 17 rendkívüli, 8 helyettes és 76 magán tanár, továbbá 26 tanársegéd s nyelvtanító és 1 vivőmester, tehát összesen 198 tanár. A hittudományi karnak a lefolyt évben 82, a joginak 1560, az orvosinak 953, a bölcsészeti karnak 422, a gyógyászatnak 174, a szülészetnek 60 hallgatója volt. A hallgatók összes száma 3252. A hallgatók közt vallás szerint van 1358 r. kath., 99 g. kath., 325 ág. hitv., 369 helvét, 6 unitárus, 818 zsidó. Magyarországi 2988, horvátországi 28, lajtántuli 32, más idegen állambeli 11. A lefolyt évben tudorral avatott a jogi karnál 147, az egyházjogi-nál 2, az államtudományinál 86, a sebészetinél 7, a vegyészetenél 2, a bölcsészetenél 27, tehát összesen 296 tudori oklevél adatott ki. Az egyetemi hallgatók ösztöndíja 47,180 frtra rugott. A tanárok fizetése 323,708 forintot, az egyetemi szükséglet 516,416 frtot tett ki.

Dr. Jendrassik Jenő rektori beköszöntőjében rámutatott arra a sajnálatos körülményre, mely — mint mondá — már évek óta kísért. Ez az, hogy az egyetemen a hallgatók között a tudományokban való nagy készületlenséget lehet tapasztalni. Ennek a sajnós körülménynek abban látja okát, mert az egyetemi hallgatók olyan kevés készültséggel jönnek fel az egyetemre, hogy nem képesek az ott előadott tárgyakat megérteni, s kellő módon átölelni. Ezután éles kritika alá vette a középiskolai tanrendszert, s fejtegette a gymnázialis oktatás hiányait. A tanulók a középiskolákban határozottan rossz oktatást nyerne; ez pedig a rendszer alapos hiányosságára vezethető vissza, mert e mellett a tanároknak minden jóakarata kárba vész. A közoktatásügyi miniszter segíteni akart már e bajon; egy általa összehívott bizottság új tanrendszert dolgozott ki: azonban ez az új tanrendszer megváltoztatja ugyan némileg a régit, de alapjában véve épen olyan rossz mint a régi volt. Az ifjakat túlhalmozák a gymnáziumokban olyan tantárgyakkal, a mik teljesen igénybe veszik minden idejét s nem engedik kifejlődésre jutni tulajdonképeni műveltségét. Teletömik a tanrendet reális tantárgyakkal, dacára, hogy ezeknek a gymnáziumokban való meghonosítása sehol sem bizonyult czélszerűnek. Ennek a sajtószerepű rendszernek az ifjak erkölcsi jellemére is káros hatása van, mert az által, hogy olyat és annyit követelnek tőlük, a mivel megbirkózni képtelenek, a könnyelműségre nyitnak utat előttük. Végül az egyetemi

polgárokhoz, az ifjakhoz fordult, azokhoz az ifjakhoz, a kik az egyetemre magukkal hozták azt a betegséget, melyet hosszasan fejtegetett. Felhívja őket, hogy legyenek szorgalmasak és törekedjenek saját igyekezetükből pótolni azt a készületlenséget, melynek nagy részben a tanrendszer az oka.

MI UJSÁG?

A Petőfi-szobor leleplezése, a szobor-bizottság végleges megállapodása szerint október 15-én lesz. Alkalmi beszéd tartására Jókait kéri föl, de szólan fog a bizottság elnöke, gr. Károlyi István is. A pályanyertes ódát Nagy Imre, a nemzeti színház művésze szavalja el. Ez ódára hirdetett pályázaton 42 versenymű közt, mint mondják, három van olyan, mely igényt tarthat a pályadíjra. A bizottság e hó 5-iki ülésén még egyéb intézkedéseket is megállapított.

A szobornak Huszár Adolf által készített 12 lábnyi gipsz mintáját a debreczeni kollégium muzeuma kapja meg, mert Debreczenben a költő nevezetes napokat töltött, s különös kegyelettel viseltetett mindenkor Debreczen iránt. Az Izsó-féle hatodfél láb magas mintát és a két életnagyságu mellszobrot a gömörmezei régészegylet rimaszombati muzeuma kapja, mert Izsó itt nyerte első oktatását Ferenczitől. — A bronz-szobor már néhány nap mulva megérkezik Turbain bécsi öntőműhelyéből. Gránit talapzatának felirata lesz: *Petőfi*, a másik oldalán pedig ez lesz vésvé: *Nemzeti adakozásból 1882.* A leleplezés ünnepélyére meg fog hivatalni a kormány, az országgyűlés mindkét háza, a tud. akadémia, a Petőfi-társaság, Kisfaludy-társaság, a nemzeti- és népszínház igazgatósága, a főváros törvényhatósága, Kis-Kőrös hatósága, valamennyi törvényhatóság s mindazon egyetek és intézetek, melyek e czélra adakoztak, a képzőművészeti társulat és Reményi Ede, ki a költségek legnagyobb részét hangversenyekkel gyűjtötte össze. Az összes fővárosi dalegyleteket is fölkéri, hogy az ünnepély emelésére a nagy költő pályakoszoruzott dalát: *«Tied vagyok, tied hazám»* énekeljék el. A szobor költségeihez — 16,000 frt — hiányzó 3000 frt pótlására a főváros törvényhatósága fog felkérni. Az ünnepély sorrendje és részletei megállapítása végett 12 tagu ünnepély-rendező bizottságot választottak, mely munkáját a szept. 25-én tartandó gyűlés elé fogja terjeszteni. Ennek tagjai lettek Gerlóczy Károly elnöke alatt b. Podmaniczky Frigyes, Királyi Pál, Gyulai Pál, Arany László, Ybl Miklós, Busbach Péter, Dalmady Győző, Schulek Frigyes, Sárosi-Kapeller Ödön, Huszár Adolf és Reményi Antal. Az ünnepélyről emlékalbumot fog szerkeszteni Reményi Antal, melyben a szobor története, az alkalmi óda, ünnepi beszéd s a leleplezési ünnepély sorrendje lesz megírva.

Selmeczbányán is lesz közelébb Petőfi-ünnepély. Ugyanis az ottani *«Hiradó»* szerkesztőjének indítványára bizottság alakult, mely emléktáblával fogja megjelölni azt a házat, a hol a költő hosszabb ideig lakott.

A főváros hatósága és a Petőfi-szobor. Budapest tanácsa e hó 7-iki ülésén már elhatározta, hogy a közgyűlésnek a szobor költségeiből hiányzó 3000 frt megszavazását ajánlja továbbá, hogy a szobor környéke a leleplezés idejére lehetőleg diszes állapotba helyeztessék.

A trónörökös-pár szeptember 19-én indul el Triesztből Görgeybe. Pausinger, Wagner és Schobel kinestári pagonyfelügyelők, mint a görgey-szt-imrei erdészeti hivatal főbb tisztviselői, mindent elkövetnek a szükséges rendezés érdekében. A kora őszi medvevadászathoz szép sikert jósolnak.

Trefort jubileumához. A közoktatásügyi miniszternek e hó 4-ikén miniszteriumának tisztviselői gazdag díszítésű albumot nyujtottak át, sötétpiros bársony tábláján üvegre festett jelképekkel. Belől az első lapon a miniszter címe, aztán rövid ajánlás, mely az album átnyújtásának alkalmát nevezi meg. Azután 35 lap következik, kabinetkép számára. Még egy másik albumot a tanfelügyelők nyujtanak át e hó 14-én, a tanfelügyelők arcképével. A főváros hatósága nevében pedig Gerlóczy alpolgármester igen szép feliratot intézett a miniszterhez, megköszönve a közreműködést, melylyel a főváros haladását elősegítette. A miniszter a legmelegebb hangon irt válaszában felelt e felíratra, s többi közt ezeket mondja:

«Nagyságod érdemeim méltánylásában talán az igazi mérvet túlhaladta; egyben azonban betűszerint igaz van, én Budapest legbensőbb barátja vagyok. S az nem is lehet másképp. Én a folyó hó végével megünnepelhetném 50 éves jubileumomat, mint Pest lakosa, mert én 1832 óta, midőn az egye-